

RWS INFORMATIE

Integraal Veiligheid Plan (IVP)

Water- en Broedvogeltellingen

Datum 18 juni 2025
Status Definitief

Coördinator Ontwerpfase

Coördinator Uitvoeringsfase

*CO niet aangesteld,
lijnverantwoordelijkheid:
Projectmanager IPM-team Ecologie
Nader te bepalen tijdens PSU*

Colofon

Documentinformatie

Uitgegeven door	<i>Centrale Informatievoorziening</i>
Technisch manager	<i>Mevr. Christiane Sürken</i>
Telefoon	<i>06-51398397</i>
Opgesteld door	<i>Mevr. Christiane Sürken</i>
Versie	<i>1.0</i>
Status	<i>Definitief</i>

Acceptatie

Uitgegeven door:	
Opsteller(s)	<i>Mevr. Christiane Sürken</i>
Vrijgave	<i>Mevr. Christiane Sürken</i>
Technisch manager:	
Vrijgave	<i>Dhr. Wietze Jansen</i>
V&G-Coördinator	
Vaststelling	<i>Dhr. Imre Schep</i>
Project Manager:	

Versiebeheer

Versie	Datum	Reden van uitgifte/wijzigingen
<i>1.0</i>	<i>18-6-2025</i>	<i>Eerste versie, gegevens uit generiek IVP voor Ecologie overgenomen en aangepast aan dit onderwerp</i>

Inhoud

Inleiding 5

1 Uitgangspunten en randvoorwaarden 6

- 1.1 Beleidsverklaring veiligheid Rijkswaterstaat 6
- 1.2 Ambitie en doelen 7
- 1.3 Gedragsregels voor projectmedewerkers 7
- 1.4 Relevante veiligheidsdomeinen 7

2 Het project 8

- 2.1 Reikwijdte en grenzen project 8
- 2.2 Betrokken partijen 9
- 2.3 Coördinator Ontwerpfase, V&G-coördinator en Coördinator Uitvoeringsfase 10
- 2.4 Planning van de werkzaamheden 13

3 Maatregelen 14

- 3.1 Arbeidsveiligheid 14
- 3.2 Sociale veiligheid 15

4 Afspraken 16

- 4.1 Algemene contractafspraken 16
- 4.2 Aanstelling coördinator uitvoeringsfase 16
- 4.3 Actualisatie IVP en RI&E 17
- 4.4 Organisatie rond incidentregistratie en -afhandeling 17
- 4.5 Projectadviseur Integrale Veiligheid 18

5 Wijze van toezicht 19

- 5.1 Vergewissen door opdrachtgever 19
- 5.2 Wijze van toezicht 19
- 5.3 Onderbreken werk 20

6 Verantwoording van BTO-keuzen 21

7 Opleiding en instructie 22

- 7.1 Voorlichting OG 22
- 7.2 Voorlichting ON 22
- 7.3 Opleiding 22

Bijlage A Definities 24

Bijlage B Ontwerp RI&E 26

Bijlage C BTO-keuzelijst 27

Bijlage D Rijksrederij: Eisen aan en informatie tbv veiligheid opstapper 28

Inleiding

Dit IVP is de invulling van het wettelijk vereiste V&G plan voor arbeidsveiligheid, uitgebreid met de overige specifieke veiligheidsdomeinen voor Rijkswaterstaat. Als Opdrachtgever heeft Rijkswaterstaat de verantwoordelijkheid om tijdens de ontwerpfase dit IVP:

- Op te (laten) stellen en;
- Onderdeel te laten zijn van het contractdossier en;
- Beschikbaar te stellen op de locatie alvorens de werkzaamheden van start gaan.

Als er fysieke werkzaamheden op een locatie worden uitgevoerd, is de opdrachtnemer vervolgens verantwoordelijk voor het uitvoeren van dit IVP en het actualiseren ervan zodra de uitvoeringswerkzaamheden daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij risicovolle werkzaamheden of als via een ander contract een nieuwe partij op de locatie werkzaamheden gaat verrichten. In deze gevallen zal de Coördinator Uitvoeringsfase namens de opdrachtnemer, in overleg met de Coördinator Ontwerpfase namens de opdrachtgever, moeten zorgen voor de noodzakelijke afstemming en coördinatie.

Dit IVP is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 1: een beschrijving van de RWS veiligheidsambitie alsmede de project specifieke veiligheidsdoelstellingen.
- Hoofdstuk 2: een beschrijving van de scope en een overzicht van de betrokken ondernemingen, de naam van de coördinator Ontwerpfase en van de coördinator Uitvoeringsfase;
- Hoofdstuk 3: de maatregelen die volgen uit de risico-inventarisatie en -evaluatie, bedoeld in bijlage B;
- Hoofdstuk 4: de afspraken met betrekking tot de uitvoering van de maatregelen, bedoeld in hoofdstuk 3;
- Hoofdstuk 5: de wijze waarop toezicht op de maatregelen wordt uitgeoefend;
- Hoofdstuk 6: de bouwkundige, technische en organisatorische keuzen die in verband met de veiligheid en gezondheid van de werknemers en zelfstandigen in de uitvoeringsfase worden gemaakt alsmede de onderzoeken en rapporten die de onderbouwing van deze keuzen ondersteunen;
- Hoofdstuk 7: de wijze waarop voorlichting en instructie aan de werknemers op de locatie wordt gegeven.

Bijlage A Definities

Bijlage B Ontwerp RI&E

Bijlage C BTO-keuzelijst

Bijlage D Rijksrederij: Eisen aan en informatie t.b.v. veiligheid opstapper

Dit IVP is een coördinatie document dat zal worden aangepast indien wijzigingen in de praktijk daar aanleiding toe geven. Zie hiervoor de tabel "versiebeheer" in de colofon. Voorbeeld: in het IVP voor een vijfjarig onderhoudscontract kan bij de voorbereiding nog niet worden voorzien welke partijen in het vijfde jaar ingeschakeld gaan worden. Zodra dat wel bekend is, zal het IVP hierop moeten worden aangepast.

Indien volledig ingevuld en correct gebruikt voldoet dit IVP aan de wettelijk vereisten voor een V&G-plan; hierdoor is een separaat V&G-plan niet nodig.

1 Uitgangspunten en randvoorwaarden

1.1 Beleidsverklaring veiligheid Rijkswaterstaat

Met deze beleidsverklaring beloven wij, team Rijkswaterstaat, dat we ons uiterste best gaan doen om onze maatschappelijke taken zo veilig mogelijk uit te voeren over de volle breedte van ons werkgebied, zowel in het fysieke als in het digitale domein.

Het is onze plicht en onze ambitie om ons land te beschermen tegen hoog water. De gebruikers moeten onze wegen en vaarwegen, oppervlaktewateren en objecten veilig kunnen gebruiken. Ook het werken aan de veiligheid van omwonenden van ons werkgebied is onze zorg. Bovendien zorgen we ervoor dat iedereen die bij Rijkswaterstaat of in onze opdracht werkt, zijn of haar werk veilig kan doen.

We streven naar een proactief veiligheidsniveau op de veiligheidscultuurladder. Dit betekent dat we binnen Rijkswaterstaat continu gericht zijn op het voorkomen van veiligheidsrisico's en incidenten en dat blijven doen.

Dat doen we door actief en effectief samen te werken aan veiligheid en goed af te stemmen. Zowel binnen Rijkswaterstaat als met onze maatschappelijke partners en met behoud van ieders verantwoordelijkheid. Wij van Rijkswaterstaat hebben daarin een voorbeeldfunctie en nemen een voortrekkersrol.

Wij werken daaraan volgens een veiligheidsmanagementsysteem dat erop is gericht de veiligheidssituatie van onze objecten en infrastructuur continu te verbeteren. Over de voortgang en de resultaten daarvan leggen we verantwoording af.

Als het gaat om de arbeidsveiligheid streven we naar nul doden en nul ernstig gewonden. Als anderen werken op onze terreinen, zorgen we ervoor dat ook zij voldoen aan de veiligheidseisen en -normen die we aan onze eigen medewerkers stellen.

Wij kennen de belangrijkste veiligheidsrisico's op onze netwerken. We werken continu samen aan het beter beheersen ervan en ontwikkelen het leiderschap, de kennis en het vakmanschap dat daarvoor nodig is.

Bovendien investeren we in een open cultuur die erop gericht is samen continu te verbeteren, te leren en elkaar scherp te houden. Een cultuur waarin we open het gesprek aangaan over risico's, dilemma's, fouten en onveilig gedrag.

Als het nodig is, spelen we veerkrachtig, daadkrachtig en professioneel in op gevaarlijke situaties en incidenten. We communiceren hier eerlijk, open en tijdig over en werken aan goede voorlichting over de veiligheid op en rond onze netwerken.

Ten slotte analyseren we incidenten om daarvan te leren. Opdat we maatregelen kunnen nemen om die incidenten in het vervolg te voorkomen. Daarmee krijgen we een steeds scherper oog voor nieuwe ontwikkelingen die de veiligheid in ons werkgebied bedreigen.

Oktober 2024

Martin Wijnen

Directeur-generaal Rijkswaterstaat

1.2 Ambitie en doelen

Rijkswaterstaat heeft zich gecommitteerd aan een proactieve en integrale aanpak van veiligheidszorg voor:

- Medewerkers en andere betrokkenen;
- Gebruikers van de wegen en de vaarwegen;
- Omwonenden.

Met als streven: nul doden en nul ernstig gewonden.

1.3 Gedragsregels voor projectmedewerkers

Voor dit project gelden de volgende gedragsregels:

1. Ik heb een voorbeeldfunctie.
2. Ik neem veiligheid altijd mee in mijn werk.
3. Ik zorg voor een veilige werkomgeving.
4. Ik stop elke klus die niet veilig voelt.
5. Ik meld (bijna)ongevallen altijd via 0800-8002 en bespreek deze.
6. Ik zorg voor de juiste persoonlijke bescherming (PBM's).

1.4 Relevante veiligheidsdomeinen

Voor dit project zijn de volgende aangekruiste veiligheidsdomeinen relevant:

☒ Arbeidsveiligheid (altijd relevant)	☐ Elektrische veiligheid
☐ Verkeersveiligheid	☐ Tunnelveiligheid
☐ Nautische veiligheid	☐ Constructieve veiligheid
☐ Veiligheid tegen overstromen	☒ Sociale veiligheid
☐ Externe veiligheid	☐ Brandveiligheid
☐ Machineveiligheid	☐ Integrale beveiliging

De aangekruiste veiligheidsdomeinen worden behandeld in dit IVP.

De definities van bovengenoemde veiligheidsdomeinen kun je terugvinden in Bijlage A.

2 Het project

2.1 Reikwijdte en grenzen project

2.1.1 Omschrijving van het project

Rijkswaterstaat is als (natuur-)beheerder van het Nederlands Continentaal Plat (NCP) en de Rijkswateren, samen met o.a. het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, verantwoordelijk voor het halen van de instandhoudingsdoelen die voortkomen uit de Vogelrichtlijn/Natura 2000 (N2000) en de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM).

De aanwezigheid van vogels en zeezoogdieren is een graadmeter voor de kwaliteit van de natuur in Nederland. Rijkswaterstaat laat daarom, als onderdeel van een landelijk dekkend meetnet, op gezette tijden in haar beheerareaal tellingen uitvoeren van zeezoogdieren en broed-, water- en zeevogels. Met behulp van verzamelde data wordt inzicht verkregen in de ontwikkelingen van toestand en trends van de aanwezige soorten.

De hiervoor uitgevoerde werkzaamheden zijn tellingen door experts met behulp van verrekijkers en telescopen.

Deze tellingen zijn onder te verdelen in:

- tellingen vanuit een vliegtuig om de grote gebieden vooral op zee af te dekken;
- tellingen en inventarisaties vanaf schepen om anders moeilijk te bereiken plekken uit te voeren en bijvoorbeeld op platen te tellen;
- tellingen en inventarisaties vanuit land waarbij de tellers met de auto naar plekken rijden waar goed zicht is op de natuurgebieden (broedgebieden, rivieren en meren);
- inventarisaties van broedvogels op hoge zandplaten waarbij de tellers met een schip naar de zandplaat gebracht worden.

De schepen worden grotendeels door RWS geregeld door de Rijksrederij. De ON is dan als opstapper aan boord. In andere gevallen regelt de ON zelf de scheepscapaciteit via de (terrein) beherende organisaties. De ON regelt in alle gevallen zelf het vliegtuig en het overige vervoer.

2.1.2 Locaties van het veldwerk (fysieke grenzen)

De scope behelst tellingen van broedvogels, tellingen van water- en zeevogels en zeezoogdieren in verschillende gebieden.

Broedvogels

De telling van de broedvogels is verdeeld in twee percelen:

- Perceel A: Broedvogels Zoete Rijkswateren en
- Perceel B: Kustbroedvogels in de Zoute Delta.

Watervogels

De telling van de watervogels is verdeeld in drie percelen:

- Perceel C: Watervogels en zeehonden in de Zoute Delta,
- Perceel D: Watervogels in het Benedenrivierengebied en
- Perceel E: Zeevogels en zeezoogdieren op het Nederlands Continentaal Plaat (NCP).

De percelen verschillen van karakter en geografische spreiding. Voor gedetailleerdere beschrijvingen van de gebieden zie de VSE's en hun bijlages.

De opdrachtnemer bepaald bij de tellingen vanaf land zelf vanaf welke plek (tellocatie) een gebied geteld kan worden. De gebieden betreffen vaak:

- Slikken en schorren
- Buitendijkse gebieden
- Meren en rivieren.

Zowel in de Zoute Delta als in het Benedenrivierengebied zijn de tellocaties bij geschikte parkeerplaatsen langs landelijke wegen waarbij uitgestapt wordt om vanaf een plek met goed zicht te tellen. Rijkswaterstaat regelt een RVV ontheffing voor de opdrachtnemers. Tellers gaan niet de gebieden in, maar tellen vanaf verhoogde stukken (bv vanaf een dijk).

2.2 Betrokken partijen

Deze paragraaf bevat een overzicht van alle betrokken partijen, die belang hebben bij dit IVP.

2.2.1 Opdrachtgever

Organisatie	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat Directoraat Generaal Rijkswaterstaat Centrale Informatie Voorziening
Naam	Ron Kolkman
Bezoekadres	Derde Werelddreef 1
Postcode en Plaats	2622 HA Delft

2.2.2 Opdrachtnemer(s)

Organisatie	Naam: nader te bepalen
Naam	Naam: nader te bepalen
Bezoekadres	Adres: nader te bepalen
Postcode en Plaats	Postcode, Plaats: nader te bepalen

2.2.3 Overige partijen

De Rijksrederij stelt schepen ter beschikking.

Organisatie	Rijksrederij
Contactformulier	Contactformulier Rijksrederij
Bezoekadres	Lange Kleiweg 34
Postcode en Plaats	2288 GK Rijkswijk

Terreinbeheerders en beheerders van gebieden. Deze stellen boten ter beschikking;

Grevelingen- watervogeltelling en kustbroedvogeltelling

Organisatie	Staatsbosbeheer Grevelingen
Telefoon	0111-401453
Bezoekadres	Haven van Bommenede 1
Postcode en Plaats	4316 PC Zonnemaire

Volkerakmeer eilanden Philipsdam - kustbroedvogeltelling

Organisatie	Het Zeeuwse Landschap
Telefoon	0113-569110
Bezoekadres	Brugstraat 51
Postcode en Plaats	4475 AN Wilhelminadorp

Markiezaatsmeer- kustbroedvogeltelling

Organisatie	Brabants Landschap
Telefoon	0411-622775
Bezoekadres	Kasteellaan 4
Postcode en Plaats	5076 RE Haaren

Slufterdepot Maasvlakte- watervogeltelling en kustbroedvogeltelling

Organisatie	Boskalis
Telefoon	06-13055162
Bezoekadres	Noordzeeboulevard 501
Postcode en Plaats	3199 LV Maasvlakte-Rotterdam

Verder zullen er nog andere nader te bepalen partijen zijn, te denken valt aan:

- Onderaannemers/ Partners in consortium en
- Vliegtuigmaatschappijen.

2.3 Coördinator Ontwerpfase, V&G-coördinator en Coördinator Uitvoeringsfase

2.3.1 Coördinator Ontwerpfase, namens de opdrachtgever

N.B. de wettelijke Ontwerpfase loopt tot de start van het werk en eindigt dus niet na Contractgunning. In voorkomende gevallen kunnen Ontwerpfase en Uitvoeringsfase parallel lopen.

De rol van Coördinator ontwerpfase is op dit moment bij CIV nog niet belegd bij de Technisch Manager, daarom is de verantwoordelijkheid tot nader order belegd bij de projectmanager van het IPM-team Ecologie.

Coördinator Ontwerpfase

Organisatie	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat - Rijkswaterstaat – Centrale Informatievoorziening (CIV)
Naam	<i>Imre Schep</i>

Bezoekadres	<i>Derde Werelddreef 1</i>
Postcode en Plaats	<i>2622 HA Delft</i>
Telefoonnummer	<i>06-46088932</i>
Emailadres	<i>imre.schep@rws.nl</i>

2.3.2 V&G-Coördinator Opdrachtgever

V&G-Coördinator Opdrachtgever

Organisatie	Rijkswaterstaat (PPO)
Naam	<i>Wietze Jansen</i>
Bezoekadres	<i>Griffioenlaan 2</i>
Postcode en Plaats	<i>3526 LA Utrecht</i>
Telefoonnummer	<i>06-53647143</i>
Emailadres	<i>wietze.jansen@rws.nl</i>

2.3.3 Coördinator Uitvoeringsfase, namens de Opdrachtnemer

N.B. de wettelijke Uitvoeringsfase begint "bij de daadwerkelijke start van de werkzaamheden".

Rijkswaterstaat zal tijdens de PSU van de opdrachtnemer te horen krijgen wie deze als coördinator uitvoeringsfase aangesteld heeft. Daarnaast zal dit ook vastgelegd worden in het V&G-plan van de ON die RWS ontvangt en moet toetsen vóór acceptatie (sleutelmoment 4).

Coördinator Uitvoeringsfase

Organisatie	Naam: nader te bepalen
Naam	<i>Naam: nader te bepalen</i>
Bezoekadres	<i>Adres: nader te bepalen</i>
Postcode en Plaats	<i>Postcode, Plaats: nader te bepalen</i>
Telefoonnummer	<i>Telefoonnummer: nader te bepalen</i>
Emailadres	<i>Emailadres: nader te bepalen</i>

2.3.4 Verdeling van overige taken en verantwoordelijkheden

Namens Rijkswaterstaat, Centrale Informatievoorziening (CIV) is Team Ecologie verantwoordelijk voor de inkoop van ecologische dataproducten en -diensten en de begeleiding en beheersing van bijbehorende contracten. Met betrekking tot deze werkzaamheden is Team Ecologie georganiseerd conform het Integraal Projectmanagement-model (IPM) van Rijkswaterstaat (RWS).

Aangaande integrale veiligheid zijn de taken en verantwoordelijkheden van de IPM rolhouders vastgesteld volgens het Kader Integrale Veiligheid in Projecten, (KIVIP, vigerende versie) In detail zijn de verantwoordelijkheden beschreven in het KIVIP in paragraaf 1.5. Taken kunnen worden uitbesteed, verantwoordelijkheden niet. De eindverantwoordelijkheid voor veiligheid berust altijd bij de opdrachtgever, met de projectmanager als vertegenwoordiger. De IPM-rolhouders gezamenlijk, zijn verantwoordelijk voor de beheersing van Integrale Veiligheid binnen het project en geven hieraan een proactieve invulling. De IPM-rolhouders dienen hun taken en verantwoordelijkheden te kennen:

Projectmanager (PM): is eindverantwoordelijk voor veiligheid binnen de projectscope. De projectmanager is verantwoordelijk voor de

veiligheidscultuur binnen het projectteam en scopegebied. Tevens is de projectmanager actiehouder bij incidenten en overlegt periodiek met de technisch manager over de dagelijkse praktijk inzake veiligheid.

Technisch manager (TM): de technische manager is operationeel verantwoordelijk voor het borgen van de gemaakte afspraken en veiligheidsmaatregelen. Ziet toe op de uitvoering conform de wet- en regelgeving en overige eisen op alle veiligheidsdomeinen.

Contractmanager (CM): de contractmanager vertaalt veiligheidseisen in contracteisen. De contractmanager zorgt voor een goede invulling van het ontwerp zodat het voldoet aan de eisen van sociale veiligheid en cybersecurity. Daarnaast draagt de zorg voor afstemming met omgevingspartijen en hulpverleningsdiensten door het ophalen van klantwensen en eisen. De CM ziet toe op handhaving van de contracteisen, dus ook die op veiligheid en heeft de wettelijke plicht op toezicht op uitvoering V&G-beleid door de opdrachtnemer. Bespreekt veiligheid periodiek met de opdrachtnemer.

Manager projectbeheersing (MPB): beoordeelt het veiligheidsmanagement binnen het project op werking, prestaties en resultaten op basis van managementinformatie, en coördineert de periodieke uitvoering en rapportage van de Veiligheid Monitor Projecten (VMP).

Projectteamleden: dienen op de hoogte te zijn van de inhoud van dit Integraal Veiligheidsplan en zich hieraan te conformeren.

2.4 Planning van de werkzaamheden

Conform VSE's. Hierbij een korte samenvatting per perceel. De beoogde looptijd van het contract is van 2025/2026 tot 2031/2032 met de optie om twee keer twee jaar te verlengen.

Perceel	Begin veldwerk	Einde veldwerk	Planning
A: Broedvogels Zoete Rijkswateren	Maart	Juli	Land: Ca. 7 tellingen per deelgebied
B: Kustbroedvogels en het broedsucces Zoute Delta	April	Juli	Boot/Land: Ca. 40 velddagen
C: Watervogels en zeehonden Zoute Delta	Juli	Juni	Vliegtuig: Maandelijks & in jul, jan, feb, jun 2 keer in de maand Boot/Land: 6 gebieden: maandelijks
D: Watervogels Beneden Rivierengebied	Juli	Juni	Boot/Land: Onregelmatig maandelijks
E: Zeevogels en zeezoogdieren NCP & Zee-enden Waddenzee en kustwateren	Juli	Juni	Vliegtuig: Zeevogels: 6 tellingen: aug, nov, jan, feb, apr, jun Zee-enden: 3 tellingen: nov, jan, mrt

3 Maatregelen

In dit hoofdstuk worden de maatregelen beschreven waarmee de geïdentificeerde risico's (bijlage B) worden gemitigeerd (gereduceerd). Hoewel het hele IVP een dynamisch document is, en geactualiseerd wordt zodra de werkzaamheden daartoe aanleiding geven, geldt dit zeker voor dit hoofdstuk.

Toelichting: de ON behoort de O-RI&E die RWS aanlevert verder uit te werken en aan te vullen. Bij wijziging dient het document (IVP, RIE en BTO) geüpdatet te worden.

Voor meer informatie omtrent de risico's en een volledig overzicht wordt verwezen naar Bijlage B – Ontwerp RIE Veiligheid Vogeltellingen v1.pdf.

3.1 Arbeidsveiligheid

Arbeidsveiligheid betekent het wegnemen van en/of het preventief beheersen van risico's bij de uitvoering van werkzaamheden voor Rijkswaterstaat. Een veilige werkomgeving heeft te maken met:

- de werkomstandigheden;
- zorgvuldig werken;
- anticiperen op onvoorziene omstandigheden en
- het tijdig informeren van alle betrokkenen.

3.1.1 *Risico's Arbeidsveiligheid*

De grootste risico's ten aanzien van arbeidsveiligheid zijn:

- Werknemers die alleen werkzaamheden uitvoeren, lopen het risico dat ze bij een (medisch) noodgeval, zoals flauwvallen ten gevolge van een onderliggende aandoening, niet tijdig hulp kunnen ontvangen (ontwerp RI&E: risico 8).
- Werknemers worden blootgesteld aan extreme weersomstandigheden, zoals bliksem of extreme hitte (ontwerp RI&E: risico 3).
- Werknemers worden aangereden bij werkzaamheden langs de weg, doordat de gevaar langs regionale wegen onderschat wordt en er geen verkeersmaatregelen worden geregeld (ontwerp RI&E: risico 6).

3.1.2 *Maatregelen Arbeidsveiligheid*

De volgende maatregelen dienen te worden genomen, zodat de Opdrachtnemer de veiligheid kan borgen:

- ON dient een protocol voor alleen werken op te stellen.
- De ON dient voorlichting en instructie te geven aan zijn werknemers voorafgaand aan de werkzaamheden (startwerkinstructie).
- Aan- en afmelden moet plaatsvinden indien men alleen werkt.

- Medewerkers dienen communicatieapparatuur mee te nemen (met volle accu en noodnummers (bereik) en werkende GPS).
- ON dient De ON dient een BHV organisatie ingericht te hebben en bv. een BHV alarmkaart met relevante informatie en materiaal ter beschikking te stellen aan medewerkers.
- ON dient een protocol voor werken bij extreme temperaturen op te stellen.
- Medewerkers dienen gebruik te maken van geschikte stopplaatsen zoals parkeerplaatsen
- Medewerkers dienen goed zichtbaar te zijn (RWS/CROW voorgeschreven retroreflecterende kleding dragen).
- Medewerkers dienen de CROW WIU 96B richtlijnen (RVV-ontheffing, werkverkeer, zwaailamp) te volgen.
- Medewerkers dienen de training 'Veilig werken langs de weg' te volgen.

3.2 Sociale veiligheid

Onder de term sociale veiligheid wordt verstaan: De mate waarin mensen beschermd zijn en zich beschermd voelen tegen persoonlijk leed door misdrijven (criminaliteit), overtredingen en overlast door andere mensen.

3.2.1 *Risico's Sociale veiligheid*

De grootste risico's ten aanzien van sociale veiligheid zijn:

- Werknemers komen in conflict met agressieve mensen in afgelegen gebieden (ontwerp RI&E: risico 9).

3.2.2 *Maatregelen Sociale veiligheid*

Er zijn door OG geen maatregelen getroffen ten aanzien van sociale veiligheid. ON dient een protocol voor alleen werken op te stellen.

4 Afspraken

4.1 Algemene contractafspraken

Sommige van de afspraken die voor de uitvoering van maatregelen zoals genoemd in hoofdstuk 3 noodzakelijk zijn, worden in het contract geïntegreerd. Enkele voorbeelden van deze afspraken zijn:

- De regels van de Rijksrederij en andere organisaties die boten ter beschikking stellen worden gevolgd. De regels van de Rijksrederij zijn in Bijlage D te vinden. De regels van de overige partijen dienen opgevraagd te worden. De contactgegevens staan in Paragraaf 2.2.3.
- Indien natuurgebieden betreden worden, worden de regels van de terreinbeheerders gevolgd.
- Er wordt daar waar mogelijk vanaf veilige tellocaties geteld. In situaties waarbij dat niet mogelijk is, worden de maatregelen uit het geaccepteerd V&G plan gevolgd.
- Indien er afgeweken moet worden van de afgesproken werkwijze, wordt het werk onderbroken en dit altijd direct besproken met de technische adviseur van RWS.
- Integrale veiligheid is vast agendapunt tijdens het reguliere overleg tussen ON en OG.
- Bij een ongeval of incident met (ernstig) letsel aan Opdrachtnemerszijde, zal door Opdrachtnemer een incidenten onderzoek worden uitgevoerd en binnen 1 werkweek een feitenrapport aan Opdrachtgever worden opgeleverd. Het onderzoeksrapport wordt ook aan RWS geleverd.
- De Opdrachtnemer dient de beschrijving van de processen met betrekking tot incidenten, waarmee de Opdrachtnemer bewerkstelligt dat de gevolgen van een eventuele incident tot een minimum beperkt worden, op te nemen in het V&G plan.
- Voor afspraken rondom toezicht, zie paragraaf 5.2.

4.2 Aanstelling coördinator uitvoeringsfase

De ON dient conform het Arbeidsomstandighedenbesluit 2.31 een coördinator uitvoeringsfase aan te stellen. De coördinator voor de uitvoeringsfase heeft tot taak om namens de uitvoerende partij:

- a. te bewerkstelligen dat de maatregelen die werkgevers nemen ter bescherming van de veiligheid en gezondheid van werknemers op doeltreffende wijze worden toegepast;
- b. met het oog op de bescherming van de werknemers en zelfstandigen zeker te stellen dat gelijktijdig of achtereenvolgend aanwezige werkgevers en zelfstandigen op de bouwplaats (de locatie) de werkzaamheden goed op elkaar afstemmen;
- c. de voorlichting van werknemers (op locatie) te bewerkstelligen;
- d. de nodige maatregelen te nemen opdat alleen bevoegde personen de (locatie) kunnen betreden;
- e. ervoor te zorgen dat het veiligheids- en gezondheidsplan wordt aangepast indien de voortgang van de werkzaamheden daartoe aanleiding geven;
- f. doeltreffende maatregelen te nemen indien werkgevers of zelfstandigen naar zijn oordeel niet of in onvoldoende mate of op onjuiste wijze uitvoering geven aan een samenhangende toepassing van hun verplichtingen als bedoeld onder a en b.

4.3 Actualisatie IVP en RI&E

Dit IVP (ontwerp) is opgesteld tijdens de contractvoorbereidingsfase. De opdrachtnemer stelt een V&G plan op voor de uitvoeringsfase op basis van voorliggend IVP (ontwerp).

Het IVP (ontwerp) en de RI&E's en een BTO-keuzelijst van de opdrachtgever en het V&G plan van de opdrachtnemer dienen geactualiseerd te worden indien de voortgang van het project of onderdelen daarvan daartoe aanleiding geven.

Om de opdrachtgever aan zijn vergewisplicht te kunnen laten voldoen, zullen dus ook alle wijzigingen via de opdrachtgever moeten verlopen. De geactualiseerde versie wordt toegezonden en besproken met de OG voor acceptatie.

4.4 Organisatie rond incidentregistratie en -afhandeling

Arbeidsincidenten en (bijna) ongevallen kunnen voorkomen en dienen, ongeacht aan welke zijde deze gebeuren (OG, ingenieursbureau, ON of omgeving), gemeld en geregistreerd te worden in het Meldpunt Incidenten Rijkswaterstaat (MIR) of via het systeem voor bulkmeldingen van OG.

NB Voor RWS medewerkers is nadere informatie hierover te vinden op de [RWS-intranetsite van het Meldpunt Incidenten Rijkswaterstaat \(MIR\)](#), de handreiking MIR en op de intranetpagina over [Bulkmeldingen](#).

Melden van incidenten

De verantwoordelijkheid voor het melden van incidenten en afwijkende en onveilige situaties ligt bij "alle medewerkers" en partijen! Dat geldt voor alle incidenten en risico's langs de weg, op en nabij het water, op de werkvloer, etc. De meldingen worden bijgehouden om mogelijk hiervan te leren en herhaling van vergelijkbare incidenten te voorkomen en als input om op basis hiervan te beoordelen of risico's juist in het risicodossier zijn opgenomen of aanvullende beheersmaatregelen noodzakelijk zijn.

Indien de dood, een ziekenhuisopname of blijvend letsel het gevolg van een ongeval is of kan zijn, dient de werkgever van het slachtoffer dit aan Nederlandse arbeidsinspectie (NLA) te melden.

Registratie en afhandeling (bijna-)ongevallen en incidenten

Melden van incidenten is belangrijk, omdat op basis hiervan geleerd kan worden wat mogelijk oorzaken waren en hiermee voorkomen kan worden dat een vergelijkbaar incident zich voordoet. Ook onveilige situaties die nog niet tot een echt incident hebben geleid zijn juist belangrijk om te melden. Op die manier kan ingegrepen worden om te voorkomen dat die situatie tot een ongeval leidt. Incidenten betreffen:

- Ongevallen en bijna-ongevallen,
- Onveilige situaties
- Situaties met agressie en geweld tegen medewerkers.

Het gaat om alle incidenten/ situaties waarbij RWS als werkgever, beheerder of opdrachtgever invloed kan hebben.

Bij ernstige ongevallen/doden informeert de ON terstond, de Contractmanager van OG, die op zijn beurt de Projectmanager (PM) en Technisch manager (TM) informeert. Het direct melden is van belang zodat RWS kan besluiten of een incidenten onderzoek direct wordt geïnitieerd. Onderzoek, en onderzoeksinspanning, is afhankelijk van de ernst van de situatie, mogelijke gevolgschade en leerpotentieel.

Voor het melden van alle incidenten, dus ook de ernstige die terstond zijn gemeld en in MIR zijn geregistreerd door OG, wordt aan ON het Excel-template voor bulkmeldingen ter beschikking gesteld tijdens de PSU, dat tijdens de gehele contractperiode bijgehouden wordt en als onderdeel van de voortgangsrapportage of bij het voortgangsoverleg aan OG ingevuld dient te worden overlegd. De template maakt het voor OG mogelijk gegevens op een eenduidige wijze te importeren in haar database waarmee vervolgens verschillende analyses kunnen worden uitgevoerd.

De door ON terstond gemelde incidenten dienen door OG in MIR te worden geregistreerd. Dit doet de projectmanager. Middels deze registratie is ook systematische opvolging geborgd en wordt, voor incidenten waarbij geen gevaar is geweest voor publiek of RWS-medewerkers, de PM medeverantwoordelijk voor opvolging van de meldingen en controle op het sluiten van de PDCA cirkel zodat RWS als lerende organisatie kan groeien naar een proactieve veiligheidscultuur.

4.5 Projectadviseur Integrale Veiligheid

Binnen het IPM-team van de opdrachtgever is het de intentie dat een Projectadviseur Integrale Veiligheid (PIVer) wordt aangesteld, die het team ondersteund op het gebied van Integrale Veiligheidsthema's.

De uit te voeren werkzaamheden bestaan o.a. uit:

- Het toetsen van veiligheidsdocumentatie van de opdrachtnemer (zoals: werkplannen en het V&G-plan uitvoeringsfase);
- Advisering van OG en ON op het gebied van Integrale Veiligheidsthema's;
- Veiligheids- en waarnemingsrondes tijdens werkzaamheden;
- Begeleiden van Safety Walks;
- Analyse van incidenten die gedeeld worden via het bulkformulier.

Zolang de rol van Projectadviseur Integrale Veiligheid (nog) niet belegd is, worden bovenstaande werkzaamheden onder verantwoordelijkheid van de projectmanager uitgevoerd.

5 Wijze van toezicht

5.1 Vergewissen door opdrachtgever

In artikel 2.26 van het Arbeidsomstandighedenbesluit wordt gesteld dat de opdrachtgever ervoor verantwoordelijk is zich ervan te vergewissen dat de ON voldoende is voorbereid om de opgedragen werkzaamheden veilig uit te kunnen voeren. RWS geeft hieraan invulling door:

- Vast te stellen dat de ON kan beschikken over de benodigde veiligheidsdocumenten;
- Te beoordelen of de ON schriftelijk voldoende is voorbereid op de werkzaamheden. Bijvoorbeeld door het beoordelen van het IVP uitvoeringsfase en onderliggende V&G-plan en de werkplannen die worden opgesteld door ON.
- Waarnemingen en veiligheidsrondes uit te voeren.

De ON kan de werkzaamheden pas starten nadat RWS de veiligheidsdocumenten van ON heeft geaccepteerd. Accepteren betekent dat RWS geen bezwaar ziet om de werkzaamheden te starten. Voor het geven van invulling aan het vergewissen wordt door RWS het 'V&G-beoordelingskader/checklist – RWS PPO/GPO' toegepast.

5.2 Wijze van toezicht

Het is belangrijk dat er wordt toegezien op een veilige uitvoering. Worden bijvoorbeeld de beheersmaatregelen zoals die in de RI&E staan beschreven wel doeltreffend uitgevoerd? Of zijn alle werknemers wel voldoende geïnstrueerd over de gevaren en risico's van de werkzaamheden? Om te monitoren of dit gebeurt heeft zowel de opdrachtgever als de opdrachtnemer hier een belangrijke rol in.

Opdrachtgever houdt toezicht op de werkzaamheden / plannen en de Opdrachtnemer dient hier zijn medewerking aan te verlenen. De toezicht is als volgt ingericht:

- Toetsen en goedkeuren van het V&G Plan van de ON door de VGC (sleutelmoment 4).
- Jaarlijks een Safety Walk;
- Veiligheidsrondes;
- Waarnemingsrondes door Technisch adviseur en/of de Projectadviseur Integrale Veiligheid;
- Overleggen tussen het IPM-team en ON (zie voor de overlegstructuur eis 28 t/33 uit de VSP);
- Ophalen en analyseren van incidentmeldingen (tijdens voortgangsoverleggen).

Ter verificatie of ON de beheersmaatregelen toepast die hij in zijn V&G-plannen of werkplannen heeft beschreven en of hij invulling geeft aan de wettelijke en contractuele eisen worden door OG veiligheidsrondes aan- of onaangekondigd uitgevoerd bij werkzaamheden om de veiligheidssituatie in brede zin op de werklocatie te beoordelen, verbeteringen te identificeren en het veiligheidsbewustzijn te vergroten. Van de veiligheidsrondes worden de positieve waarnemingen en verbeterpunten in een verslag vastgelegd en gedeeld met de Opdrachtnemer. De frequentie van het doen van waarnemingen en

veiligheidsrondes zal door OG op basis van verwachte risico's en uitvoeringsactiviteiten worden vastgesteld.

De volgende uitgangspunten gelden specifiek voor Veiligheidsrondes:

- Veiligheidsrondes worden uitgevoerd met gebruik van de voor de verschillende veiligheidsdomeinen van toepassing zijnde wet- en regelgeving en richtlijnen.
- Planning op basis van een analyse van het risicodossier. Maar risico-overwegingen in het IV-dossier kunnen ook aanleiding vormen voor een Veiligheidsronde.
- Uitkomsten worden gerapporteerd aan de Contractmanager en de Technisch Manager.

De wijze van toezicht kan met de procedures van de Opdrachtnemer worden aangevuld.

5.3 Onderbreken en stilleggen werk

Bij toezicht hoort ook de mogelijkheid tot het onderbreken en stilleggen van werkzaamheden. Wanneer een gevaarlijke situatie en/of een (bijna)ongeval wordt geconstateerd dan kunnen de werkzaamheden worden stilgelegd. Werkzaamheden mogen pas voortgezet worden nadat de benodigde beheersmaatregelen zijn genomen om veilig te kunnen werken.

Indien werkzaamheden door een medewerker van RWS gestopt zijn dient tevens direct de Technisch Manager en de PIV-er in kennis te worden gesteld.

Noot: In verband met de wettelijke zorgplicht van RWS als opdrachtgever voor veiligheid kunnen door RWS aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn indien de opdrachtnemer haar verantwoordelijkheid op het gebied van veiligheid onvoldoende invult.

6 Verantwoording van BTO-keuzen

De geïdentificeerde keuzes zijn:

- De opdrachtnemer is vrij in de keuze om vogelteller(s) in te zetten ook als dat betekent dat er alleen gewerkt wordt, behoudens op zandplaten. Op zandplaten werkt men nooit alleen (ontwerp BTO-keuzelijst: keuze 1).
- Daar waar mogelijk wordt er niet langs de weg gewerkt. Als dit niet anders kan mag ook langs de weg worden gewerkt (ontwerp BTO-keuzelijst: keuze 2).
- Daar waar mogelijk wordt er vanaf de boot geteld. Als dit niet anders kan mag vanaf de zandplaat worden geteld. Zandplaten worden altijd met meerdere personen betreden (ontwerp BTO-keuzelijst: keuze 3).

Voor de details van de gemaakte bouwkundige, technische en organisatorische keuzes zie Bijlage C – BTO-keuzes Vogeltellingen v1.pfd.

7 Opleiding en instructie

7.1 Voorlichting OG

Als werkgever is Rijkswaterstaat verantwoordelijk voor de eigen werknemers (incl. inhuur). Dat wil zeggen dat werknemers beschermd moeten worden tegen de gevaren en risico's van het werk. Voor bescherming tegen de risico's van het werk (ook op locatie) moeten de medewerkers worden voorgelicht, geïnstrueerd en tijdig de beschikking krijgen over geschikte persoonlijke beschermingsmiddelen. Iedere IPM-rolhouder is ervoor verantwoordelijk dat de projectmedewerkers binnen zijn / haar discipline tijdig worden voorgelicht.

Alle projectmedewerkers die werkzaamheden (o.a. waarnemingen, toetsen en testen) op locatie verrichten ontvangen voorafgaand aan het eerste locatiebezoek een project en locatie specifieke veiligheidsvoorlichting of hebben deze gevolgd bij de opdrachtnemer.

7.2 Voorlichting ON

De ON is verantwoordelijk voor het inzetten van de juiste deskundigheid voor de voorbereiding en de uitvoering van de werkzaamheden. Hieraan liggen zowel wettelijke als contractuele eisen ten grondslag.

Het is aan de Opdrachtnemer om een specifieke werkinstructie op te stellen en voorlichting te geven aan de eigen werknemers, onderaannemers, personeel van de Opdrachtgever en bezoekers van locaties, waarin de risico's en de beheersmaatregelen worden toegelicht. Hiermee dient hij invulling te geven aan artikel 8, Arbeidsomstandighedenwet. In het Veiligheids- en Gezondheidsplan van ON wordt ten minste vermeld en opgenomen de wijze waarop voorlichting en instructie aan de werknemers wordt gegeven.

7.3 Opleiding en persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's)

Om invulling te kunnen geven aan de verantwoordelijkheden ten aanzien van veiligheid en gezondheid dient deskundigheid geborgd te zijn. OG en ON geven hieraan invulling met een aantal standaard opleidingen.

E-learning Integrale Veiligheid Rijkswaterstaat

Alle projectmedewerkers van Rijkswaterstaat hebben de e-learning Integrale Veiligheid gevolgd op het Leerportaal van I&W.

VCA-Basis/VCA-VOL

Alle werknemers die op locatie komen ten behoeve van de water en/of broedvogeltellingen zijn minimaal VCA-Basis gecertificeerd. Personen met leidinggevende taken zijn VCA-VOL gecertificeerd. Voor medewerkers van externe bedrijven geldt: VCA-Basis en indien de medewerker een ZZP'er is: VCA-VOL.

STCW standaard training voor opstappers

Alle opstappers hebben minimaal de eendaagse training "personal survival technique (STCW)", "survival at sea (NOGEP/OPITO)" of "sea survival (GWO)" gevolgd en dienen een scheepsspecifieke familiarisatie te volgen.

Veilig werken langs de weg

Alle veldmedewerkers hebben minimaal de training “veilig werken langs de weg” gevolgd.

In onderstaande tabel is opgenomen wie binnen het IPM-team Ecologie welke opleiding moet hebben.

	PM	CM	TM	CT/TT	PIV
e-learning Generieke Poortinstructie (GPI)	●	●	●	●	●
e-learning Veiligheidsintroductie RWS (VIR)	●	●	●	●	●
e-learning Integrale Veiligheid RWS	●	●	●	●	●
VCA-VOL	●	●	●	●	●
STCW-personal survival technique	●	●	●	●	●
Veilig werken langs de weg	●	●	●	●	●
Coördinator Ontwerpfase (TM) / MVK / HVK (PIV)			●		●
Legenda: PM - Projectmanager; CM - Contractmanager; TM - Technisch Manager; PIV - Projectadviseur Integrale Veiligheid; TC - Contractteam; TT - Technisch Team; <i>NB De CM en TM bepalen wie van hun teams welk opleidingsniveau moeten hebben.</i>					

Persoonlijk beschermingsmiddel (PBM)

- Een van de veiligheidsmiddelen die tot onze beschikking staan zijn persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM). Een PBM is een uitrustingsstuk of middel dat een persoon kan dragen of vasthouden als bescherming tegen één of meerdere gevaren die een bedreiging kunnen vormen voor de gezondheid of veiligheid.
- Link naar informatie: [Persoonlijke beschermingsmiddelen \(PBM\) - Rijksportaal](#)
- Medewerkers van de CIV kunnen persoonlijke beschermingsmiddelen aanvragen via de mailbox pbm-civ@rws.nl, zoals schoenen, jas, hesje, reddingsvest en helm.
- Als voor eenmalig gebruik is, dan graag deze aanvragen bij één van ondergenoemde PBM-uitleenpunten in Rotterdam of Utrecht:
 - RWS uitleenpunten Rotterdam (servicepunt-rotterdam@rws.nl)
 - RWS uitleenpunt Utrecht (pbm.uitleen.westraven@rws.nl)

Bijlage A Definities

Algemene definities	
Veiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's die kunnen leiden tot letsel of economische of milieuschade.
Integrale veiligheid	Alle veiligheidsdomeinen van een systeem in samenhang beschouwd, gedurende de volledige lifecycle van een object of een netwerkschakel.
Risico	Een risico is een onzekere toekomstige gebeurtenis met negatieve consequenties, op het gebied van persoonlijk leed, economische en milieuschade en imagoschade. Onder veiligheidsrisico's worden met name de eerste twee verstaan. Een risico wordt veelal beschreven als product van kans van optreden en gevolg.
Beheersen van Risico's	Indien het risico niet kan worden weggenomen dient het op een voor RWS acceptabel niveau te worden gebracht. Acceptabel is een op basis van de risicomatrix afgewogen risico. Het restrisico moet expliciet afgewogen cf kader VM

Definities veiligheidsdomeinen	
NB Onderstaande veiligheidsdomeinen zijn van toepassing gedurende alle levensfasen van een object (kunstwerk, (vaar)wegvak, machine, installatie, etc.)	
Arbeidsveiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's bij de uitvoering van werkzaamheden door medewerkers van Rijkswaterstaat en door diegenen die voor RWS werken.
Verkeersveiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's voor verkeersdeelnemers op de weg.
Nautische veiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen risico's voor verkeersdeelnemers op de vaarweg en op zee.
Waterveiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van overstromen, wateroverlast en waterschaarste.
Externe veiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van incidenten met gevaarlijke stoffen langs transportroutes (weg, water, spoor, buisleiding) of stationaire installatie.
Machineveiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van machines.
Elektrische veiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van elektrische installaties.
Tunnelveiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's voor verkeersdeelnemers in tunnels.
Constructieve veiligheid	Het wegnemen van en (proactief) beschermen tegen risico's van bezwijken van een constructie.
Sociale veiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's voor medewerkers van RWS en gebruikers van onze voorzieningen tegen gevaar dat veroorzaakt wordt door of dreigt van de kant van menselijk handelen in de openbare ruimte.
Brandveiligheid	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van brand.
Integrale beveiliging	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van menselijk gedrag (bewust en onbewust, bedoeld en onbedoeld, gewild en ongewild) die de staat, aard en functionaliteit van het areaal van Rijkswaterstaat kunnen aantasten.

Definities binnen Integrale beveiliging	
Fysieke beveiliging	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van fysiek menselijk gedrag (bewust en onbewust, bedoeld en onbedoeld, gewild en ongewild) die de staat, aard en functionaliteit van het areaal van Rijkswaterstaat kunnen aantasten.
Informatiebeveiliging	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van menselijk gedrag in de vorm van indringing in de informatiesystemen (bewust en onbewust, bedoeld en onbedoeld, gewild en ongewild) die de staat, aard en functionaliteit van het areaal van Rijkswaterstaat kunnen aantasten.
Bescherming persoonsgegevens	Het wegnemen van en/of preventief beheersen van risico's van onrechtmatig en/of onrechtvaardig gebruik van persoonsgegevens.

Bijlage B Ontwerp RI&E

Deze bijlage bevat de concrete risico's verbonden aan werkzaamheden binnen de projectscope. Deze vormen de basis voor de maatregelen, afspraken en wijze van toezicht zoals beschreven in dit IVP.

Zie voor de volledige RI&E:

Bijlage B – Ontwerp RIE Veiligheid Vogeltellingen v1.pdf

Bijlage C BTO-keuzelijst

Zie voor de volledige BTO-keuzelijst:
Bijlage C – BTO-keuzes Vogeltellingen v1.pfd

Bijlage D Rijksrederij: Eisen aan en informatie tbv veiligheid opstapper

Zie bijgevoegde documenten:

Bijlage D1 - Eisen opstapper incidenteel_mei 2024.pfd

Bijlage D2 - Flyer Veiligheid aan Boord Bezoekers en opstappers v1.0 19062023.pdf